

Weldra nieuwe cursus natuurgids

Korte uitleg

Natuurpunt is een open en ongebonden vereniging die mensen op een aangename wijze kansen wil geven om zich in te zetten voor de duurzaamheid van natuur en landschap vanuit een brede maatschappelijke visie. Onze activiteiten situeren zich hoofdzakelijk op het vlak van studie, educatie, beleid en reservatenwerking.

Lid worden?

Schrijf 38 euro over op rekeningnummer

BE17 2300 0442 3321

van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van je naam. Word je lid van Natuurpunt vzw en woon je in Grobbendonk, Olen, Herentals, Herenthout of Vorselaar, dan ben je meteen ook lid van afdeling Nete & Aa.

Heb je vragen, neem contact op met onze leden ombudsman!

Natuur.fitis is het gratis contactblad voor de leden van Natuurpunt vzw afdeling Nete & Aa.

Leden van Natuurpunt woonachtig buiten het werkingsgebied van afdeling Nete & Aa kunnen de Natuur.fitis ontvangen door hun lidmaatschap te wijzigen naar afdeling Nete & Aa of door zich te abonneren op de Natuur.fitis. Dit doe je door middel van een overschrijving van 8 euro op rekeningnummer:

BE22 0011 6934 9447

van Natuurpunt afdeling Nete & Aa, met vermelding van je lidnummer en "abonnement Natuur.fitis".

Een afzonderlijk abonnement zonder lidmaatschap van Natuurpunt is niet mogelijk.

Contact *Nete & Aa*

Digitaal www.natuurpunt.be/natuurpunt-nete-aa neteana@natuurpunt.be	Natuurstudie Herman Puls Vest 13 2200 Herentals 0496 96 78 27 puls.herman@gmail.com	Financiën-Natuurbeheer Guy Bellens Zeven Zillen 21 2200 Herentals 014 26 27 89 guy.bellens@skynet.be
Kern Herentals - Olen Eddy Vercammen Krakelaarsveld 93 2200 Herentals 0478 45 45 47 eddy_vercammen@hotmail.com	Kern Vorselaar Dirk Willems Doornlaan 25 2290 Vorselaar 014 50 12 63 dirk_willems@telenet.be	Kern Grobbendonk - Herenthout Julien Bouwen Kasteeldreef 6 2288 Bouwel 014 51 61 57 julienbo123@gmail.com

RESERVATENFONDS

Alle giften groot en klein zijn steeds welkom! Giften vanaf 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar. Je kunt onze aankoopprojecten steunen door een overschrijving op rekeningnummer: **BE56 2930 2120 7588** | Natuurpunt vzw | Coxiestraat 11 | 2800 Mechelen.

Gelieve steeds het projectnummer te vermelden:

- **Project 3714: Nete & Aa Algemeen**

Voorwoord

Welkom bij dit bijzondere boekje over de natuur in onze prachtige omgeving. In een tijd waarin de wereld om ons heen steeds sneller verandert en waarin er grote druk komt op de natuur en de dieren die hierin moeten overleven, worden de uitdagingen groter. Het is daarom belangrijker dan ooit om stil te staan bij de schoonheid en het belang van de natuur. Dit boekje neemt je mee op een reis door de lokale flora en fauna, en laat je kennismaken met de wonderen die vaak zo dichtbij zijn, maar toch onopgemerkt blijven.

De natuur biedt ons niet alleen rust en ontspanning, maar speelt ook een cruciale rol in het behoud van onze planeet. Door de verhalen en foto's in dit boekje hopen we je te inspireren om met nieuwe ogen naar je omgeving te kijken en de waarde van de natuur te herontdekken.

Graag wil onze lokale Natuurpuntafdeling meer aandacht voor de bescherming en het herstel van wetlands. Wetlands zijn van onschatbare waarde voor onze ecosystemen en spelen een essentiële rol in het bestrijden van klimaatverandering. Ze bieden onderdak aan een grote diversiteit aan planten en dieren en helpen bij het reguleren van waterstromen en het verminderen van overstromingsrisico's. Helaas zijn wetlands wereldwijd bedreigd en verdwijnen ze in een alarmerend tempo. Het is daarom van groot belang dat we ons inzetten voor het behoud en herstel, maar ook inrichting van deze waardevolle gebieden. Onze dankbaarheid gaat hierbij uit naar de subsidies die we van de gemeente Herenthout ontvangen voor de Maasloop. Deze steun heeft ons in staat gesteld om een belangrijk project te realiseren dat zal bijdragen aan de verbetering van onze lokale natuur, waar jij deel van kan uitmaken.

Daarenboven zijn onze vrijwilligers dagdagelijks in de weer, om natuur in uw regio met elkaar te verbinden en om ervoor te zorgen dat de biodiversiteit versterkt wordt. Zij doen dit op een duurzame en sociale manier.

Laten we samen genieten van de rijkdom die de natuur ons te bieden heeft en ons inzetten voor het behoud ervan voor toekomstige generaties.

Dominique Meremans

Gewond dier gevonden? Bel snel: **014 51 40 41**

Helpende handen bij het verzorgen van de slachtoffers of voor de verdere uitbouw van het opvangcentrum zijn steeds welkom. Financiële steun - op rekeningnummer:

BE66 9794 3630 0143

t.a.v. VOC Neteland - zal goed besteed worden. Voor € 10 word je lid van het VOC en ontvang je de driemaandelijke Nieuwsbrief.

Mossenonderzoek omgeving Schoutenheide Herentals

Tekst: Eddy Vercammen

Onder leiding van Dirk De Beer kwamen op zondag 17 november enkele mossenspecialisten naar de omgeving van Schoutenheide en de nieuwe meander aan de Kleine Nete in Herentals.

Op de Schoutenheide werden de afgelopen jaren verschillende zones geplagd en het Schoutenheideven kreeg een vaste stuw waardoor het water een constant peil kreeg. Bij het aansluiten van een nieuwe meander werd vorig jaar langsheen de Nete-oever een deel van een droge donk geplagd.

Kortom: een zeer gevarieerd gebied met droge en natte heide, een ven, nat grasland, een afgeplagde donk en bos op zeer korte afstand.

De excursie loste alle verwachtingen in met in totaal 78 soorten, voor Vlaanderen een zeer mooi aantal.

Enkele merkwaardige vondsten:

Naast bladmossen en levermossen ook 2 hauwmossen (geel en gestekeld), op een afgegraven plek aan de splitsing van de oude bedding en nieuwe meander. Het zijn soorten die kiemen uit de sporenbank. Hauwmos is een zeer oude groep van mossen (uit het tertiair), in België hebben we nog 4 soorten waarbij **Gestekeld hauwmos** de zeldzaamste is. Ze is enkel nog maar gevonden in deze omgeving, de vallei van de Kleine Nete: Grobbendonk-Vorselaar (Schupleer), Olens Broek, Geel (De Zegge) en dus nu in Herentals. Ook in de buurlanden zeer zeldzaam.

Weerhaakmos is een zeldzame epifyt, er groeit een grote populatie op een van de esdoorns op de parking bij het tennis. Was reeds eind 19^e eeuw verdwenen in Vlaanderen, pas in 1997 opnieuw gevonden na afwezigheid van meer dan 100 jaar, maar blijft zeer zeldzaam.

Zacht zompmos (*Drepanocladus simplicissimus*): deze naam zal je tevergeefs zoeken in handboeken. Het is een soort die vroeger (begin 20^e eeuw) nog onderscheiden werd van gewoon sikkemos maar er nadien mee samengevoegd. Zeer recent terug afgesplitst omdat er genetisch grote verschillen zijn. Trouwens ook de groeiwijze: rechtopstaande niet vertakte planten met strakke bebladering en in een punt eindigend. Groeit zeer veel en soms met meerdere m² in de zompige graslanden. Niet zeldzaam, maar weinig gekend dus.

Korreltjespeermos groeide niet ver van de hauwmossen. Op zich geen zeldzame soort maar hier voor het eerst met kapsels. Volgens de literatuur nooit met kapsels gevonden in België, Nederland,

Fraai veenmos (*Sphagnum fallax*)

Duitsland

Aan het Schoutenheideven vonden we niet minder dan 6 soorten **veenmossen**, één of twee hadden we verwacht, maar geen 6! En dan zochten we nog vergeefs naar gewoon veenmos, één van de algemene soorten.

Geoord veenmos (*Sphagnum auriculatum*): is een algemeen veenmos op niet te voedselarme en natte standplaatsen. Het zijn middelgrote planten die vaak herkenbaar zijn aan de lange, gebogen, spits uitlopende zijtakken met aanliggende blaadjes. Ze vertonen enige gelijkenis met runderhorens.

Waterveenmos (*Sphagnum cuspidatum*): groeit in veenpoelen en natte sloten, waar zijn lange, slappe, smalle bladeren lijken op groene vacht. Deze zeldzame soort is vrijwel uitsluitend te vinden in de Kempen en komt daar voor op permanent natte, zure standplaatsen zoals vennen en slenken in natte venige heide.

Fraai veenmos (*Sphagnum fallax*): groeit op natte plekken die door regenwater gevoed worden, dus zuur en relatief voedselarm water, meest buiten het bereik van grondwater. De soort is karakteristiek voor regenererend hoogveen onder hoge atmosferische stikstofdepositie. Ook deze soort wordt slechts zelden in Vlaanderen waargenomen

Gewimperd veenmos (*Sphagnum fimbriatum*): van alle veenmossen is Gewimperd veenmos het minst aan de Kempen gebonden, wegens zijn brede ecologische amplitude en is dus vrij algemeen. Deze soort groeit met slanke, langgerekte stengels en vormt losse tapijten of zachte kussens. De plant is geheel groen, behalve aan de uiteinden van de mannelijke takken, die bruinig kunnen zijn. Deze soort is

schaduwtolerant en wordt gevonden op vochtige plekken die matig verrijkt zijn met voedingsstoffen, hier vooral tussen Pijpenstrootje.

Slank veenmos (*Sphagnum flexuosum*): is in Vlaanderen zeer zeldzaam. Wordt meestal gevonden op beschaduwde natte standplaatsen met een mesotroof tot matig oligotroof karakter en kan uitgestrekte tapijten vormen. Op de zandgronden wordt het meestal gevonden in Gagelstruweel en natte berkenbossen, soms in Pijpenstrootje-vegetaties langs vennen.

Glanzend veenmos (*Sphagnum subnitens*): is een vaak bont gekleurd veenmos waarin een rode tint vrijwel altijd aanwezig is. Glanzend veenmos groeit meestal in matig voedselrijke vegetatietypen. Het is zeer zeldzaam en lijkt sterk achteruit te gaan.

Iedereen van de groep was tevreden en tevens benieuwd hoe deze vegetaties de volgende jaren verder evolueren.

Meer info bij: Dirk De Beer | 0474 73 73 95

Navolging bermbeheer en initiatief

Tekst: Dominique Meremans

In 2025 willen we tot oktober foto's verzamelen van goed beheerde bermen in jouw buurt, ook van bermen die beter beheerd kunnen worden. Natuurpunt ijvert al jaren voor een goede navolging van het Bermbesluit van de Vlaamse overheid. Hiervoor werden lokale overheden meerdere malen aangesproken.

Daarom deze oproep: mail je foto's met vermelding van datum en locatie door naar **KernGrobben-donk-Bouwel@gmail.com**, wij plaatsen alle relevante foto's op de facebook pagina van Natuurpunt: <https://www.facebook.com/natuurpunt.Nete&Aa>.

Het Bermbesluit

Bermen langs wegen, spoorwegen of waterwegen zijn groene stroken in een vaak soortenarm cultuurlandschap. In Vlaanderen, met haar vele wegen, is de totale oppervlakte van alle wegbermen samen bijna zo groot als de totale oppervlakte erkend natuurreservaat. Door middel van een op de natuur gericht beheer kunnen die bermen uitgroeien van eenvoudige grasmatten tot biotopen voor veel planten diersoorten. Bermen zijn vaak de laatste uitwijkplaats voor plant en dier in stedelijke of landbouwgebieden. Daarenboven kunnen bermen als corridor dienen tussen natuurgebieden waardoor kruisbestuiving van populaties of nieuwe populaties kunnen ontstaan. Bermen zijn dus belangrijk voor bepaalde soorten om in stand te blijven.

Met dit idee in het achterhoofd is in juni 1984 het wegbermbesluit ontstaan.

Wat staat in dit besluit?

“Alle publiekrechtelijke rechtspersonen (gemeenten, OCMW's, intercommunales, polders en wateringen, provincies, Vlaams gewest, de federale overheid, NMBS) die bermen beheren moeten volgende maatregelen treffen:

- Er mogen heel het jaar door op alle bermen geen biociden gebruikt worden.
- Met gras begroeide bermen mogen ten vroegste op 15 juni gemaaid worden
- Een eventuele tweede maaibeurt mag ten vroegste na 15 september gebeuren

- Het maaisel moet binnen de 10 dagen afgevoerd worden
- De ondergrondse plantendelen mogen niet beschadigd worden bij het maaien.

Afwijkingen op deze regels zijn enkel toegestaan als een door ANB (Agentschap Natuur en Bos van de Vlaamse overheid) goedgekeurd bermbeheersplan bestaat dat in detail beschrijft op welke manier het beheer gevoerd wordt. In dat geval moet het bermbeheer uitgevoerd worden zoals het is vermeld in dit beheersplan.”

Verkeersveiligheid is vaak een reden om af te wijken van het Bermbesluit. Vaak terecht, maar niet altijd. In onze buurlanden worden bermen in het algemeen natuurlijker beheerd. Door de bodem te verschralen wordt de begroeiing lager en zullen de hogere grassen, die veel voedingsstoffen gebruiken, wijken voor lagere, bloemrijkere beplantingen. Tenslotte hebben bloemrijke wegbermen een economische meerwaarde. Deze wegbermen moeten opvallend minder gemaaid worden.

We stellen helaas vast dat tal van bermen te vroeg worden gemaaid, te vaak worden gemaaid of dat het maaisel te lang blijft liggen. Sinds het nieuwe decreet op natuurbehoud en op het natuurlijk milieu van kracht is, staan er zwaardere straffen op het overtreden van het wegbermbesluit: politiestraffen werden correctionele straffen.

De maaidata zijn van groot belang omdat de bermplanten de tijd moeten krijgen om zaden te vormen. Als gemaaid zou worden einde mei, dan hebben planten zoals Gele Morgenster, Blauwe Bremraap, Glad Walstro en vele andere soorten weinig of geen kans om hun voortplanting te verzekeren. Dit heeft dan weer een negatieve invloed op het insectenbestand. En kleine zoogdieren verkiezen een hogere vegetatie boven een kortgeschoren grasmatt. Of hoe de ganse natuur op een berm kan afhangen van de wil van een bestuur om de wet toe te passen.

Contact:

Dominique Meremans: d.meremans3@gmail.com

In de herfst van 2025 maken we een evaluatie, u hoort van ons!

Perfect gelabeld: de bosuil

Vogels spotten doe je met je oren. Alle begin is moeilijk. Gebruik een gratis app ('tjilp' en 'merlin' zijn echte aanraders). Focus je op de zang van algemene soorten zoals merel, roodborst, pimpel- en koolmees en breid stelselmatig je bibliotheekje uit. Opvallend, hoe groter deze bib, hoe makkelijker het wordt om nieuwe geluiden op te nemen. Let wel op want het kan verslavend werken. Na enige tijd hoor je overal wel iets. Een gewone wandeling duurt al snel tweemaal zo lang.

Tekst: Wannes Bellens

Sommige vogels werden perfect gelabeld, bijvoorbeeld de bosuil. Als je weet dat de 'oe-klank' uit het oud-oud-Nederlands verbasterde naar een 'eu-klank' in het oud-Nederlands om vervolgens te evolueren naar een 'ui-klank' in het Nederlands, dan reizen we met 'bosuil', via 'bos-eul' naar 'bos-oe!' terug in de tijd.

Passeer je in februari, of bij zachte winters zelfs al in januari, bij of net na valavond een iets ouder bos, dan is de kans groot dat je eerst wordt opgeschrikt door een langgerekte 'oeh' en na een korte pauze door een ijle beverige 'oe-oe-oe!'. Dit moet wel een bos-oe! zijn: de naam dekt de ganse lading.

Het is het mannetje dat nu reeds zijn territorium bewaakt. Een stukje bos, een park of zelfs een tuin, zolang het er rustig is en er enkele oude loofbomen staan. Soms antwoordt zijn wijfje met een scherpe en snelle 'kivik', waarbij de tweede lettergreep iets hoger en ijler klinkt dan de eerste.

Al in de eerste winter van hun prille leven gaan bosuilen op partnerjacht. Meneer staat dus al van februari op wacht en mevrouw, als eerste (!) van al onze broedvogels, legt dan reeds haar eieren. De 'oelen' kiezen hiervoor een boomholte, een oud kraaiennest, een spleet of een nestkast uit. Het zijn geen 'uilen' deze uilen, want eenmaal ze op een goede 'wei' zitten, krijg je hen er niet meer weg. Het koppeltje blijft levenslang samen en waarschijnlijk in dezelfde woonst. Jawel, levenslang en dat kan bij de bosuil 20 jaar duren. Een porseleinen huwelijk, het is niet iedereen gegeven.

Na een kleine maand breken de eierschalen, een periode waarin het best nog stevig kan vriezen. Dit vormt voor de oelen geen probleem want het zijn echte omnivoren. Zoals alle uilen vangen ze vooral muizen. Maar zij vullen dit aan met amfibieën,

Bosuil (Strix aluco)

vogels en zelfs wormen. Dit brede dieet zorgt ervoor dat ze niet teveel last hebben van strenge winters.

Hun gitzwarte ogen verraden dat het nachtjagers zijn. Vanaf valavond wordt er geroepen, later wordt het stil en gaan ze op pad. Vanop een vast balkon luisteren ze naar het bos. Ze horen werkelijk alles, tot het kruipen van regenwormen toe. Dat is een mooi voordeel als je maaltijd bij elkaar moet sprokkelen vanonder een sneeuwtapijt. Het geringste geluid weten ze te lokaliseren. Ze gaan er geruisloos op af. En geruisloos mag je hier letterlijk nemen. Bosuilen vliegen aan nul decibel per uur en kunnen zo 's nachts wentelend het bos doorkruisen

zonder dat iemand hen opmerkt. Een onwetende muis wordt geslagen. De bosuil is de grootmeester van de jacht.

Overdag verstoppen ze zich ergens hoog in een boom waar ze de dag slapend doorbrengen. Eenmaal je het balkon of de rustplaats kent, is het niet moeilijk de bosuil regelmatig te spotten, maar vertel het niet aan iedereen verder.

Een maand lang vertoeven 'de uilskuikens' in het hol. Ze zien er enorm schattig uit, maar tegelijkertijd ook heel onbeholpen, zelfs klungelig. 'Uilskuikens' dus, een naam die ze niet gestolen hebben. Of ontleenden wij die eerder van hen? Van zodra ze het nest verlaten, worden ze takkelingen genoemd. U raadt het, deze naam kan u letterlijk nemen. De pluizebollen huppen wat heen en weer tussen de takken van de boom en leren zichzelf zo het vliegen aan. Ma en pa zorgen voor de nachtelijke diners.

Het familiegeluk houdt een maand of drie aan. De takkelingen zijn dan volwassen. Vrij grote, gezette, volpluimige uilen met een bolronde kop. Je hebt twee varianten, de grijze en de roodbruine maar beide hebben ze de kenmerkende koolzwarte ogen en ontbreken (!) de – voor andere uilen typerende - oorpluimpjes. Met hun spanwijdte tot wel 95 cm en hun plompe voorkomen, lijken het stevige kerels, maar vergis je niet, het zijn echte pluimballen en wegen slechts een 500 gram. Mam en pap verzoeken

Takkelingen

de jongeren vriendelijk het territorium te verlaten. Ver zwerven ze niet uit. Het zijn honkvaste wezens, die bosuilen.

Heeft het zoontje zijn eigen stek gevonden, dan begint het riedeltje van voor af aan. In de koudste maanden van het jaar krijgt hij vlindertjes in de buik. Tijdens een nachtelijke dropping of een late tocht huiswaarts brengt hij ons hiervan op de hoogte. We schrikken op en griezelen, het is weer de tijd van bos(h)uilen. Inderdaad, de naam dekt de ganse lading.

INSTAGRAM GROBBENDONK-HERENTHOUT

Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten in de kern Grobbendonk-Herenthout?

Volg ons dan op onze nieuwe Instagram pagina @natuurbunt_grobbendk_herentht

Voor een snelle toegang kan je de QR-code scannen.

We zien er naar uit om je er te ontmoeten!

Uit onze reservaten

Tekst: Dirk Wouters

Heiberg groeit met 6 ha

Dit jaar zijn we erin geslaagd om een strategische link te realiseren tussen 2 grote blokken langs weerszijden van de Lavendelweg in ons natuurreservaat Heiberg in Herentals. Door een gepaste natuurinrichting creëren we een verbinding waarvan zowel fauna als flora gebruik kunnen maken. Veel zeldzame en bedreigde soorten die in heidegebieden voorkomen, zoals bepaalde vlinders en vogels, profiteren van natuurverbindingen, omdat deze het mogelijk maken om hun leefgebied uit te breiden of te migreren naar nieuwe geschikte habitats.

Deze aankoop heeft wel wat centen gekost en wij dienen als afdeling een flinke eigen duit in het zakje te doen. Een mooie bijdrage komt alvast uit onze 11de kerstbomenverkoop. Jaar na jaar komen meer mensen voor een ecologische kerstboom (zonder pesticiden). Tegelijk helpen ze ons bij het in stand houden van de heide door het verwijderen van de vliegdenen. De omliggende bomen zorgen immers voor massale zaadverspreiding en dat zorgt voor het wegwijnen van de heide die minder snel groeit.

Vuilvoort

Zoals gebruikelijk de laatste jaren komen de laatstejaars leerlingen van KOSH in het kader van hun keuzedagen helpen bij het natuurbeheer. Jaarlijks maaien we de oude spoorwegberm die naar het zuiden is gericht. Als de zon schijnt, warmt deze snel op en bereikt hoge temperaturen. Ideaal voor allerlei insecten en warmteminnende planten. Reken daarbij de kalkhoudende bodem en je krijgt

een biotoop dat eerder zeldzaam is in de Kempen. De wilde marjolein bloeit overvloedig in de zomer en trekt massaal vlinders aan. We zorgen er dan ook voor dat dit open terrein blijft. Het in toom houden van de bramen, die profiteren van de overvloed aan stikstof, is ook een tijdrovende bezigheid.

Ondertussen hebben we ook nog een aantal oude stallingen afgebroken en is het afval opgehaald door de gemeente Herentals. De nieuwe VDAB-opleiding 'Hovenier - medewerker groene ruimtes' is vragende partij om hun cursisten praktijkervaring te laten opdoen. Ze hebben met een tuinfrees de grond klaargemaakt en 250 jonge boompjes geplant. We kozen voor zomereik, hazelaar, spork en lijsterbes. Zo krijgt de natuur weer meer kansen om uit te groeien tot een aangename plek voor mens en dier.

Beheerwerken

LOVENHOEK - SCHUPLEER (GROAFWEIDE) - MOLENBOS

Elke woensdagvoormiddag en elke eerste zaterdag van de maand steken we met een ploeg vrijwilligers de handen uit de mouwen. We werken van 9 tot 12 u in een informele sfeer, met koffiepauze en pintje achteraf. Zweet én gezelligheid gegarandeerd.

Vaak zijn er extra klusdagen op **dinsdagvoormiddag**.

Plaats van afspraak en het soort arbeid wordt elke week per e-mail aangekondigd.

Heb je zin om eens mee te doen : geef een seintje aan “ploegbaas” Ludo die je graag op de hoogte houdt.

Info: Ludo Moeyersoms | 0478 53 06 33 | ludomoeyersoms@skynet.be

HEIBERG - SNEPKENSVIJVER - VUILVOORT

Elke eerste zaterdag van de maand van september tot en met maart gaan we aan de slag op Heiberg of Snekensvijver. Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes! Breng je eigen werkhandschoenen mee. De kok zorgt voor koffie en/of soep.

Wanneer: van 9 tot 16 uur

Info: Herman Puls | 0496 96 78 27 | puls.herman@gmail.com

Elke derde zaterdag van de maand van september tot en met maart gaan we aan de slag op Vuilvoort. Breng je eigen werkhandschoenen mee. Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes.

Wanneer: van 9 tot 13 uur

Info: Dirk Wouters | 0496 40 05 92 | dirk.wouters1@telenet.be

Afspraakplaats: aankondiging via de kalendernieuwsbrief van afdeling Nete & Aa

ZATERDAG 15 FEBRUARI: OEVERZWALUWENWAND ALBERTKANAALDIJK

We gaan de nesten van de oeverzwaluwen van het voorbije broedseizoen opkuisen en onkruidvrij maken, zodat ze volgend jaar in optimale omstandigheden kunnen komen nestelen. Graag werkhandschoenen en klein materiaal meebrengen om het onkruid uit de nestgaten te halen.

Afspraakplaats: kruising Het Vlot - Albertkanaal, Grobbendonk

Wanneer: van 9 tot 12 uur

Info: Werner Pottier | pottier.fontier@skynet.be | 0495 41 14 81

ZATERDAG 29 MAART: BEHEERWERKEN KERKEHEIDE

We gaan de heide klaarmaken om de schapen rustig te laten grazen.

Afspraakplaats: einde Dennenlaan, Grobbendonk

Wanneer: van 9:30 tot 12 uur

Info: Julien Bouwen | 014 51 61 57 | julienbo123@gmail.com

Ochtendstond goud in de mond zegt het spreekwoord

Tekst: Guy Bellens

Goud heb ik in Herentals niet gevonden maar om 6.30 uur had ik op drie juli wel het geluk om een bever te kunnen fotograferen zwemmend in de Kleine Nete op de Hellekens. Het is het grootste knaagdier van Europa. Hij kan tot 1,30 m lang worden, je vindt hem steeds in of nabij water en hij is voornamelijk nachttief. Zijn ogen zijn niet bijster goed geschikt om in het donker te zien maar uit veiligheidsoverwegingen heeft hij voor een nachtelijke levenswijze gekozen. 11.000 jaar geleden werden bevers al bejaagd door jager-verzamelaars omwille van hun dichte pels en hun vlees. De mannetjes markeren hun territorium met bevergeil dat door de jaren heen gebruikt werd in parfum, medicijnen en vanille ijs. Gelukkig beschikken we nu over andere smaak- en geurstoffen en werden bevers binnen de Europese unie een beschermde diersoort. Dat was niks te vroeg want in het begin van de 20ste eeuw was hij door overbejaging bijna uitgestorven. Als je bevers in daglicht te zien wil krijgen dan moet je op stap tijdens de langste dagen van het jaar. Vroeg uit de veren, oogjes open en snaveltjes toe want bij de minste onraad slaat Ed of Willem Bever met zijn platte staart op het water en verdwijnt onder het wateroppervlak.

Bevers leven in familieverband. Ze paren in januari/februari en werpen 2 tot 3 jongen per jaar in mei of juni. Een familie bestaat uit de ouderdieren - die in principe voor het leven aan elkaar gebonden zijn - en de jongen van de laatste 2 jaren. Meestal houdt slechts 1 jong uit een worp het vol tot de geslachtsrijpheid wordt bereikt. Na die 2 jaar verlaat het geslachtsrijpe jong de familie en gaat op zoek naar een eigen territorium. Elke familie bezit een territorium dat doorgaans bestaat uit een oeverstrook van een waterloop of stilstaand water. De lengte van die oeverstrook wordt bepaald door de habitatkwaliteit. De literatuur vermeldt 3-6 km oeverstrook per familie. Bevers wagen zich nagenoeg nooit verder dan 20 m van het water, op land zijn het niet zo'n handige beesten. Het mannetje markeert het territorium met bevergeil en verdedigt het tegen andere bevers. Bij gevechten kunnen ze mekaar diepe bijtonden toebrengen die gemakkelijk ontsteken

Bever op Hellekens

en tot sterfte kunnen leiden. Zolang er voldoende territoria beschikbaar zijn, hebben juveniele bevers veel kans om snel een geschikt territorium en een partner te vinden. Zijn alle territoria bezet dan heeft een juveniele bever geen andere mogelijkheid dan een concurrent uit te dagen. Het stijgend aantal gevechten zal de sterfte doen toenemen. De voortdurende concurrentie zorgt bovendien voor toenemende stress waardoor de reproductie vermindert. De populatie bevers kan niet tot in het oneindige groeien maar zal zich op een bepaald evenwichtsniveau stabiliseren. Door de Europese bescherming heeft Vlaanderen de verantwoordelijkheid gekregen om op zijn grondgebied een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Hiervoor dient de populatie aan te groeien tot minimaal 100 reproductieve eenheden wat naar schatting leidt tot een minimale populatie van 467 dieren. Bevindingen uit Nederland en Zwitserland leren dat 40 % van de territoria bezet blijkt door 1 bever. Om tot minimaal 100 reproductieve eenheden te komen, moeten alzo een 167-tal territoria bezet zijn.

Bevers zijn voornamelijk in de schemering of 's nachts actief. Overdag zijn ze terug te vinden in hun burcht gemaakt van takken en twijgen of in hun hol uitgegraven in een oever. De beste bouwmeesters onder de inheemse dieren dwingen respect af met hun afdammingen en burchten die tot 3 m hoog en 10 m breed kunnen worden. Hun voorkeur gaat uit naar een hol onder de grond in plaats van een burcht opgebouwd uit takken en twijgen. De ingang dient zich onder water te bevinden zodat ze

ongemerkt hun hol kunnen verlaten en betreden. De ingang kan tijdens een vorstperiode niet dichtvriezen. Al die graafwerken kunnen leiden tot een dijkbreuk en daarom heeft het INBO op 1/07/2024 een onderzoek opgestart naar het gebruik van kunstburchten. We zijn benieuwd of onze kasteelheer zijn zelf gegraven en gebouwde burcht gaat willen ruilen voor een prefab woning, tegen het einde van 2026 hoopt het INBO een antwoord te kunnen geven.

Bevers zijn vegetariërs en vinden het ganse jaar door voldoende voedsel. Van het voorjaar tot het najaar voeden ze zich met grassen, kruiden, waterplanten en twijgen. 's Winters voeden ze zich vooral met schors van twijgen en dunne bomen. Bij de zoektocht naar voedsel vormen enkel te lage waterstanden een probleem. Ze verplaatsen zich het liefst al zwemmend en komen zo weinig mogelijk op het droge. Omdat voedsel via het water transporteren

minder energie kost, zal de bever ervoor zorgen dat dit zoveel mogelijk via water bereikbaar is. Is het waterpeil te laag dan zal hij een dam bouwen met behulp van omgeknaagde boomstammen, takken, twijgen en modder. Bomen en landbouwgewassen die dicht bij de oever staan, worden door bevers als mogelijke voedselbronnen gezien. Alleen schade aan professionele gewassen komen in aanmerking voor een vergoeding. Deze kan aangevraagd worden via "<https://eloket.natuurenbos.be/wildinzicht/overzicht>". Bevers foerageren graag in maïs, bieten en wortels. In graan is de schade doorgaans minder.

De oudere kijkbuiskinderen onder ons van de Fabeltjeskrant herinneren zich wellicht nog dat Willem Bever dikwijls in het gezelschap van Harry Lepelaar te vinden was. En toeval of niet, die zelfde voor-middag spotte ik ook een lepelaar op de Hellekens.

Vooraankondiging: cursus natuurgids september 2025

theorie in Grobbendonk, excursies doorheen de natuurgebieden van onze afdeling

Ben je gefascineerd door de natuur? Wil je weten wat er allemaal rondom je groeit en bloeit? En wil je ook anderen warm maken voor de natuur? Dit is je kans!

In de opleiding Natuurgids werk je rond een brede waaier aan thema's. Je ontdekt hoe dieren, planten en landschappen samenleven en je krijgt een stevige basis rond ecologie en natuurbeheer. Tijdens gidsvaardigheden leer je hoe je een boeiende wandeling uitstippelt en groepen gidst. Daarnaast ga je regelmatig op excursie met ervaren gidsen en bezoek je natuurgebieden in de buurt.

Noteer alvast in je agenda!

Wat is agro-ecologie?

Tekst: Dirk Wouters

Verschillende boerenorganisaties (en sommige politieke partijen springen gretig op deze kar) roepen om ter luidst dat er geen alternatief is voor het huidige landbouwmodel dat vooral gericht is op massaproductie door specialisatie. De winsten in dit model zitten vooral bij de agro-industrie en de hardwerkende boer is de pineut. De milieukosten worden gemakshalve zoveel mogelijk afgewenteld op de gemeenschap. En toch bestaan er andere vormen van landbouw die economisch leefbaar zijn voor de boer, zonder schade toe te brengen aan het milieu.

Agro-ecologie is een ecologische benadering van de landbouw waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van natuurlijke hulpbronnen en diensten, zonder deze te beschadigen. Het is een concept dat zowel wetenschappelijke discipline, landbouwpraktijk als sociale en politieke beweging omvat.

De ontwikkeling van agro-ecologie begon als een reactie op de achteruitgang van natuurlijke hulpbronnen en milieuproblemen geassocieerd met moderne industriële landbouwpraktijken. In verschillende landen heeft agro-ecologie een andere invulling gekregen, afhankelijk van de historische context en lokale praktijken.

Enkele belangrijke kenmerken (zonder dat ze altijd aanwezig moeten zijn) en voordelen van agro-ecologie zijn:

Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen

Agro-ecologie streeft naar een evenwicht tussen landbouwproductie en het behoud van ecosystemen. Het richt zich op het minimaliseren van schade aan het milieu en het bevorderen van biodiversiteit. Door samen te werken met natuurlijke ecosystemen en lokale omstandigheden, kunnen boeren op lange termijn voedsel blijven produceren zonder de hulpbronnen uit te putten. Kringlooplandbouw is een manier gericht op het sluiten van de kringloop van voedingsstoffen en materialen. Dit betekent dat er minder afval is en dat natuurlijke hulpbronnen efficiënter worden gebruikt. Het minimaliseert het gebruik van externe inputs zoals kunstmest en pesticiden en vermindert de afhankelijkheid ervan.

Integrale benadering

Naast ecologische factoren worden ook sociale, economische en historische aspecten van het landbouwsysteem meegenomen. Dit omvat bijvoorbeeld aandacht voor arbeidsomstandigheden, lokale gemeenschappen en culturele aspecten.

Diversificatie

Agro-ecologie moedigt diversiteit aan, zowel in gewassen als in teeltsystemen. Polyculturen, agroforestry en andere vormen van gemengde landbouw zijn typerend voor deze benadering. Voor opbrengstzekerheid in de huidige monoculturen moet de landbouwer zowel kunstmest als bestrijdingsmiddelen inzetten. Zijn volledige inkomen is immers afhankelijk van een succesvolle oogst van één gewas. Bij het telen van meerdere gewassen en toepassing van teeltrotatie is het risico op misoogst verdeeld. Als één gewas slecht scoort, door bijvoorbeeld een aantasting van ziekte of een plaag, is er nog steeds de opbrengst van de andere gewassen. Indien ingecalculleerd in de bedrijfsvoering hoeft dit geen probleem te vormen.

Agro-ecologische systemen bevorderen biodiversiteit

Ze creëren een gunstige omgeving voor verschillende planten, dieren en insecten. Dit helpt bij het behoud van natuurlijke bestuivers en het stimuleren van natuurlijke vijanden tegen plaaginsecten. Agro-ecologie legt de nadruk op gezonde bodems. Dit omvat het minimaliseren van bodemverstoring, het gebruik van organische bemesting en het bevorderen van bodembioïologie. Door organisch materiaal terug te brengen naar de bodem, wordt de bodemvruchtbaarheid verbeterd. Dit leidt tot gezondere gewassen en een duurzamere landbouwpraktijk. Gezonde bodems kunnen koolstof vasthouden en verminderen zo de uitstoot van broeikasgassen. Carbon farming, ook wel bekend als koolstofbewuste landbouw, is een benadering waarbij landbouwpraktijken worden ingezet om koolstof in de bodem vast te leggen. Bij carbon farming wordt de koolstofdioxide (CO₂) die in de atmosfeer aanwezig is, opgenomen door gewassen en bodems. Dit helpt bij het verminderen van de CO₂-concentratie in de lucht en draagt bij aan klimaatmitigatie. Regeneratieve landbouw concentreert zich op het herstel van gedegradeerde bodems (ontstaan door jarenlange monoculturen) door het toepassen van agro-ecologische principes.

Lokaal verankerd

Agro-ecologie is contextspecifiek en past zich aan lokale omstandigheden aan. Het benut traditionele kennis en praktijken, en stimuleert boeren om oplossingen te ontwikkelen die passen bij hun specifieke situatie. Agro-ecologie bevordert korte ketens en lokale voedselproductie. Dit vermindert de transportafstanden.

Participatie en empowerment

Agro-ecologie betreft boeren actief bij besluitvorming en kennisdeling. Het bevordert gemeenschapsgerichte benaderingen en versterkt de positie van boeren. Hoewel de overgang naar agro-ecologie enige aanpassing vergt, zal het op termijn economische voordelen opleveren. Minder afhankelijkheid van externe inputs en een gezondere bodem kunnen de opbrengsten verhogen.

Weerbaarheid tegen klimaatverandering

Door diversificatie en duurzaam beheer draagt agro-ecologie bij aan veerkrachtige landbouwsystemen die beter bestand zijn tegen klimaatverandering. Agro-ecologische praktijken zijn veerkrachtiger tegen extreme weersomstandigheden. Een gezonde bodem fungeert als een natuurlijke spons. Bij hevige neerslag absorbeert hij water, houdt het vast en laat het geleidelijk doorsijpelen naar diepere lagen. Dit vermindert het risico op overstromingen en modderstromen tijdens zware onweersbuien. Bij langdurige droogte blijft de grond langer zijn samenhang bewaren waardoor vocht langer beschikbaar is voor de planten en voorkomt het wegwaaien van de bovenste vruchtbare laag.

Boerderijcompostering is een waardevolle praktijk voor het sluiten van de kringloop waarbij land- en tuinbouwers op hun eigen terrein organische reststromen omzetten in compost.

Het doel van boerderijcompostering is om waardevolle bodemverbeteraar te produceren door organisch materiaal te recyclen. Dit materiaal kan bestaan uit stalmest, groenafval (zoals maaisel) en andere reststromen.

Compostering is een afbraak- en omvormingsproces dat plaatsvindt door microbiële activiteit in aanwezigheid van zuurstof. De organische materialen worden afgebroken tot een stabiel product: compost.

Voordelen:

- **Nutriëntenrecycling:** boerderijcompostering zorgt ervoor dat stikstof, fosfor en andere nutriënten uit reststromen worden teruggewonnen en opnieuw beschikbaar worden voor gewassen.
- **Emissiereductie:** door organische materialen te composteren, wordt het nutriëntenverlies en de uitstoot van broeikasgassen verminderd.
- **Bodemgezondheid:** de geproduceerde compost verbetert de bodemstructuur en vruchtbaarheid.

Boerderijcompostering wordt in België gereguleerd door specifieke wetgeving. Een landbouwer kan samenwerken met maximaal twee andere bedrijven om te composteren. Dit kunnen zowel natuurbeheerders als andere landbouwers zijn. De

geproduceerde compost mag worden gebruikt op de percelen van het bedrijf waar de compostering plaatsvindt, evenals op de percelen van één of twee samenwerkende bedrijven. Op dit ogenblik valt compostering nog onder het afvaldecreet en valt het onder strikte regelgeving. Ter ondersteuning van boerderijcompostering wordt het wettelijke kader momenteel bijgesteld in overleg met de land- en tuinbouwsector. Dit omvat regels en voorschriften met betrekking tot het proces, gebruik van compost en monitoring. **Compost is immers geen afval maar een waardevolle grondstof.**

Agro-ecologie en biolandbouw zijn beide benaderingen die gericht zijn op duurzame landbouw. Het grote verschil is dat biolandbouw werkt met een specifiek lastenboek en label. Producten die aan deze normen voldoen, mogen het biolabel dragen. Biolandbouw kan gezien worden als een vorm van agro-ecologie, omdat het ecologische principes integreert.

Agro-ecologie is een veelbelovende benadering, maar het kent ook enkele **uitdagingen**:

- De overgang naar agro-ecologische praktijken vereist nieuwe kennis en vaardigheden voor boeren. Het begrijpen van complexe ecologische processen en het toepassen van duurzame technieken vergt tijd en educatie.
- Veel boeren zijn gewend aan conventionele landbouwmethoden. De overstap naar agro-ecologie kan weerstand oproepen vanwege de verandering in gewoonten en de noodzaak om bestaande praktijken los te laten.
- Het implementeren van agro-ecologische systemen kan initiële investeringen vergen. Niet alle boeren hebben toegang tot de benodigde middelen voor deze transitie.
- Het vinden van afzetmarkten voor agro-ecologische producten kan een uitdaging zijn. Consumenten moeten ook bewust worden gemaakt van de voordelen van deze aanpak.
- Agro-ecologie is gericht op veerkracht en duurzaamheid, maar dit kan leiden tot schommelingen in opbrengst. Sommige jaren kunnen minder productief zijn dan andere.
- **Beleidsuitdagingen:** overheden moeten beleid ontwikkelen dat agro-ecologie ondersteunt. Dit omvat subsidies, regelgeving en stimulansen voor duurzame praktijken.

Ondanks deze uitdagingen biedt agro-ecologie een hoopvolle weg naar een veerkrachtige en duurzame toekomst voor onze voedselproductie.

Vormen pesticiden een bedreiging voor egels?

Tekst: Maya De Maegdt (Natuurpunt Studie)

Onze stekelige vriend, de West-Europese egel, is een graag geziene gast in onze tuinen, maar onderzoek uit verschillende Europese landen heeft aangetoond dat de egelpopulaties afnemen. Blootstelling aan chemische stoffen zoals rodenticiden (tegen knaagdieren), herbiciden (tegen planten) en insecticiden (tegen insecten) kan mogelijk bijdragen aan deze achteruitgang.

De populaties van de West-Europese egel gaan achteruit in grote delen van Europa. In sommige landen staat de egel op de nationale Rode Lijst van de International Union for Conservation of Nature (IUCN) als “kwetsbaar”, “bedreigd” of “bijna bedreigd”. Ook in Vlaanderen neemt het aantal waarnemingen sterk af. De achteruitgang van de egelpopulaties kan worden toegeschreven aan habitatverlies, versnippering van het landschap, intensieve landbouw, verkeersongevallen en ongelukken in tuinen, bijvoorbeeld door honden of robotmaaiers. Door de zorgwekkende afname die in verschillende Europese landen is vastgesteld, is het belangrijk om de mogelijke oorzaken van deze populatiedaling te onderzoeken. De afgelopen jaren ligt de focus daarbij op de mogelijke effecten van pesticiden in het landschap. Een recent onderzoek van Sophie Lund Rasmussen, ook wel ‘Dr. Hedgehog’ genoemd, toonde aan dat egels in Denemarken breed worden blootgesteld aan pesticiden.

Egels en pesticidenblootstelling

Egels leven in diverse habitats, zoals bosranden, houtkanten, struwelen en openbare groengebieden zoals parken. Uit onderzoek blijkt echter dat egels tegenwoordig liever in stedelijke gebieden verblijven. Dit cultuurvolgedrag brengt nadelen met zich mee: door hun leefwijze kunnen egels in contact komen met pesticiden en andere potentieel schadelijke chemicaliën die in hun omgeving worden gebruikt. Hoewel egels officieel geclassificeerd worden als insectenetters, staan ook slakken, regenwormen, aas, eieren en zelfs kleine gewervelde dieren zoals muizen, amfibieën en vogels, op hun menu. Ze kunnen chemicaliën binnenkrijgen via hun drinkwater of door direct contact met de bodem en vegetatie, bijvoorbeeld bij gewassen die behandeld zijn met herbiciden of insecticiden. Ook kunnen ze rodenticiden of insecticiden rechtstreeks opnemen, of worden blootgesteld aan secundaire

vergiftiging door het eten van vergiftigde muizen, ratten of ongewervelden. Daarnaast kunnen egels blootgesteld worden aan ectoparasitaire insecticiden via huisdieren, omdat deze via de urine en uitwerpselen van katten en honden worden uitgescheiden in bijvoorbeeld zoetwaterbronnen.

Onderzoek uit Denemarken

In het onderzoek van Sophie Lund Rasmussen werden de levers van 115 overleden egels onderzocht op de aanwezigheid van 19 veelgebruikte pesticiden, waaronder rodenticiden, insecticiden en herbiciden. Uit het onderzoek bleek dat 79% van de egels meerdere pesticiden bevatte, soms wel negen verschillende stoffen in één egel. Bromadiolon, een veelgebruikt rodenticide, werd in 79% van de leverstalen aangetroffen en bereikte concentraties boven de 1 µg/g. Hoewel het onderzoek specifiek op Denemarken gericht was, worden vergelijkbare stoffen in heel Europa gebruikt. Naast rodenticiden werden ook herbiciden en insecticiden aangetroffen in respectievelijk 50% en 43% van de onderzochte egels.

Gevolgen voor de gezondheid van egels

Tot nu toe hebben slechts enkele studies gezondheidseffecten bij egels gedocumenteerd die veroorzaakt zijn door blootstelling aan chemische stoffen, zoals fatale vergiftiging door hoge concentraties rodenticiden. Hoewel het onderzoek van Rasmussen aantoont dat egels veelvuldig worden blootgesteld aan verschillende pesticiden, blijft de impact op hun gezondheid grotendeels onbekend. Er zijn geen drempelwaarden vastgesteld voor de schadelijkheid van deze pesticiden bij egels, wat het lastig maakt om de gevaren van de gemeten concentraties te beoordelen. Omdat bij 79% van de geteste egels twee of meer pesticiden tegelijk werden aangetroffen, is er dringend behoefte aan vervolgonderzoek naar de cumulatieve effecten van deze blootstelling. Het onderzoek van Rasmussen benadrukt bovendien de bredere noodzaak om het gebruik van pesticiden in leefgebieden van wilde dieren te herzien. Door egels als indicatorsoort te gebruiken, kunnen we beter inzicht krijgen in de impact van pesticiden op de biodiversiteit en mogelijke stappen ondernemen om hun leefomgeving te beschermen.

Hoe kan jij de egel helpen?

Wil je zelf iets doen om de achteruitgang van een ‘algemene’ soort als de egel een halt toe te roepen? Je kan de egels in jouw buurt helpen door het gebruik van pesticiden als insecticiden, herbiciden, rodenticiden en slakkenkorrels te vermijden. Zo behoud

je het natuurlijk voedsel voor de egels in jouw buurt en ga je (secundaire) vergiftiging tegen.

Met een paar eenvoudige aanpassingen kun je ook van jouw tuin een veilige en gastvrije plek maken voor onze stekelige vrienden. Hieronder zijn enkele additionele tips voor een egelvriendelijke tuin:

- Richt je tuin natuurlijk in. Net zoals andere zoogdieren profiteren ook egels van de biodiversiteit in jouw tuin. Een tuin met een grote diversiteit aan tuinelementen zoals ruige hoekjes met compost-, takken- of bladerhopen, biedt meer weggroei- en nestmogelijkheden. Daarnaast stijgt zo ook het voedselaanbod.
- Voorzie een egelwegel. Een egelwegel, of egelpoortje, in je omheining zorgt ervoor dat egels gemakkelijk en zonder zorgen zich tussen tuinen kunnen verplaatsen.
- Hou honden, katten en de automatische robotmaaier 's nachts binnen. Egels wagen zich voornamelijk 's nachts door je tuin, maar dan kunnen huisdieren of robotmaaiers een gevaar vormen.
- Voeder de egels gerust bij. Zeker in het najaar, wanneer ze vetreserves opbouwen voor de winter, is bijvoederen welkom. Omdat egels soms wakker worden tijdens de winter, mogen voer en water de hele winter blijven staan, mits af en toe eens verversen.
- Voorzie een rustige nestplaats. Heb je onvoldoende beschutte nestplekjes in je tuin, dan kan je ook een zelfgemaakt of aangekocht egelhuisje plaatsen.

Hoe krijg ik een egel te zien?

Egels hebben het liefst een gevarieerd, kleinschalig landschap met veel dekking en voedsel. Ze zijn dan ook vooral te vinden in bosranden, houtkanten, struweel, boomgaarden en (natuurlijke) tuinen en parken. Als cultuurvolger leeft de egel ook in de nabijheid van bebouwing, soms zelfs tot vrij diep in grote steden.

Om een levende egel te zien kan je best 's avonds of 's nachts op stap gaan. Goed luisteren is daarbij belangrijk, aangezien egels heel luidruchtig kunnen zijn. Als je er eentje hoort, kan je stil op het geluid afgaan en voorzichtig met een zaklamp schijnen (rood licht werkt voor zoogdieren minder verstorend dan wit licht) om te zien of je hem kan vinden.

De egel

Heb je een egelvriendelijke tuin, blijf dan op een warme avond eens stilzitten tot na het donker buiten zitten. Misschien zie of hoor je wel een egel rondscharrelen, of komt hij af op voer dat je aangeboden hebt, of zie je hem vertrekken uit je egelhuisje. In de ingang een takje of iets dergelijks leggen dat kan weggeduwd worden, wijst ook op bezoek. Egels verraden hun aanwezigheid vaak door hun smeulige, zwarte uitwerpselen. Deze kunnen tot 1 cm dik en 4 cm lang zijn en bevatten vaak grove resten van insecten.

Wie je tuin bezoekt, kan je ook uitzoeken met een sporentunnel (die je kan kopen of zelf maken) of een wildcamera, of met een cameraatje in je egelhuisje of egelvoederstation. Ontdek hier nog meer over allerlei inventarisatiemethoden. Heb je (sporen van) een egel of een ander dier waargenomen in de tuin? Meld het dan op

www.waarnemingen.be

de grootste natuurdatabank van Vlaanderen. Zo kunnen we de Vlaamse egel populatie opvolgen en beter beschermen.

Jammer genoeg zien de meeste mensen egels vooral dood op of langs de weg liggen. In Vlaanderen is de egel immers het belangrijkste verkeersslachtoffer onder de zoogdieren. Er wordt geschat dat er hier elk jaar ruwweg 230.000 - 350.000 egels in het verkeer sneuvelen. De meeste slachtoffers vallen in de zomer, met een piek in juni en juli (de periode waarin de mannetjes actief op zoek gaan naar vrouwtjes). Voor deze egels kan je helaas niets meer betekenen. Wel kan je de locatie doorgeven via waarnemingen.be. Zo kan Natuurpunt de knelpunten op onze wegen in kaart brengen en samen met de bevoegde overheden zoeken naar efficiënte oplossingen.

Dit najaar werden er 3165 waarnemingen ingevoerd door 234 personen. Er werden 147 soorten geteld.

Hierbij een overzicht van de belangrijkste en interessantste waarnemingen. Meer details, foto's en geluiden kan u terugvinden via de site <https://nete-aa.waarnemingen.be>.

Er waren 2 waarnemingen van **duinpieper**: op 3/9 aan het Begijnhof in Herentals (ILE), en twee dagen later op de Kempense Heuvelrug (LMA).

Op 13/9 zagen 4 vogelkijkers een juveniele **bonte strandloper** foerageren aan de Hellekens in Herentals.

Er waren meerdere waarnemingen van **lepelaar**, de grootste groep bestond uit 26 vogels die op 29/9 over de Hellekens in Herentals vlogen.

Vogelwaarnemingen uit eigen streek...

Het was een goed najaar om **roodpootvalk** te zien in de Benelux. Meestal trekt de soort minder westelijk over dan nu het geval was. Op 14/9 vloog een juveniele vogel snel over aan het Sassenhout in Vorselaar (JVE).

Putter werd weer liefst 53 keer waargenomen, goed voor in totaal 309 exemplaren.

In de Lovenhoek in Vorselaar werd op 28/10 de melancholische roep van een **zilverplevier** vastgelegd als geluidsopname (RVE). Het was alweer 11 jaar geleden dat deze kleine kustvogel nog werd waargenomen in eigen streek.

Op 11/10 werd een groep van 26 overvliegende **goudplevieren** waargenomen boven de Hellekens in Herentals.

Op 15/10 vloog er een **grote pieper** over Snekenshof in Lichtaart (LMA), hij liet 3 keer zijn musachtige roep horen.

Deze vrij zeldzame klauwier wordt meestal in andere omstandigheden gezien: zittend op een uitkijkpunt en van daaruit jagend op prooien.

Op 15/10 vloog er onverwacht een **klapekster** over de Nieuwstraat in Vorselaar (PVDS).

OVERIGE WAARNEMINGEN

- Toen op 27/09 een **gierzwaluw** over de Aa-vallei in Vorselaar vloog (ILE), leek dat de laatste van het jaar te worden. Op 20/10 volgde er echter nog een melding aan de Hellekens in Herentals (JME), en op 27/11 was er zelfs een gefotografeerde waarneming in Olen (PPU). Mogelijk ging het hier om zeldzame valse gierzwaluwen. De eerste **boomvalk** van het jaar vloog op 15/04 over Wuytsbergen in Herentals (GTO).
- De enige waarneming van **kraanvogel** kwam uit Boeyendaal in Herenthout, waarbij 5 vogels op 5/09 vrij laag kwamen overgevlogen (GRE).
- De laatste **kleine karekiet** van het jaar was te horen in het Olens Broek op 12/09 (YRU). De soort overwintert op vaste plekken in West-Afrika.
- Een vreemde waarneming was die van een mannetje **nonnetje** dat op 30/11 verzwakt over straat liep in Herenthout (CWD).

Meer info:

Jeroen Vermeulen | jeroen_vermeulen@telenet.be

1 september 2024 - 30 november 2024

Aan de Hellekens zat van 24 tot 29/11 een **brandgans** tussen een grote groep Canadese ganzen. De brandgans is een kleine gans die in de poolgebieden broedt.

Op 7/11 werd rond de middag een **zeearend** gezien die in westelijke richting over Herentals vloog (WTA). Even later streek de gigantische vogel neer in het Viersels Gebroekt, waar hij tot 11/11 door talloze vogelspotters kon worden bewonderd.

Met dank aan: Antoon De Vylder (ADV), Christel Winkelmanns (CWI), Dries Martens (DMA), Frans Dillen (FDI), Geert Torremans (GTO), Gerd Wellens (GWE), Gilbert Reypens (GRE), Guy Bellens (GBE), Hans Van Loy (HVL), Ignace Ledegen (ILE), Jan Scholliers (JSC), Jasper Leys (JLE), Jeroen Vermeulen (JVE), Joost Meulemans (JME), Jos Van Kerckhoven (JVK), Jozefien Janssens (JJA), Klaas Debusschere (KDB), Kris Weemaes (KWE), Luc Matthé (LMA), Marleen Veramme (MVE), Norbert Willaert (NWI), Paul De Cnodder (PDC), Paul Pugh (PPU), Peter VDS (PVDS), Raymond van Breemen (RVB), Rik Puls (RPU), RI Photography (RIP), Robin Vermeylen (RVE), Serge Raeymaekers (SRA), Stefan Janssens (SJA), Suzanne van der M (SVM), Tom Slegers (TSL), Wannas Bellens (WBE), Ward Wuestenberghs (WWU), Willem Talloen (WTA), Willy Willems (WWI), Wim Heylen (WHE), Wouter Ver Elst (WVE), Yannick Rutten (YRU), Yset Foppen (YFO) en vele andere waarnemers.

Activiteiten

ZONDAĞ 5 JANUARI: TUREN NAAR VOGELKUREN NIEUWJAARSEDITIE

Proost op het nieuwe jaar! Terwijl we het glas heffen, houden we onze verrekijkers klaar om de wintergasten te spotten die zich rond de plas verzamelen. En geen zorgen, ook als je geen vogelkenner bent, ben je van harte welkom om mee te genieten!

Afspraakplaats: aan de vogelkijkhut Snekensvijver, Lichtaartseweg in Herentals

Wanneer: tussen 9 en 11 uur

Info: Guy Bellens | 014 26 27 89 | guy.bellens@skynet.be

VRIJDAG 24 JANUARI: INFOAVOND AMFIBIEËN EN PADDENOVERZETACTIES

Als spreker hebben we Bart Hellemans van de werkgroep Hyla uitgenodigd die ons wegwijs maakt in het leven van de verschillende amfibieënsoorten en de typische kenmerken.

Het tweede deel van de avond willen we een overzicht brengen van de verschillende overzetacties binnen onze Natuurpuntafdeling. Tevens willen we eens terugblikken op de resultaten en evoluties.

Afspraakplaats: Zaal Meier, Kunstencampus, Molenvest 21 in Herentals

Wanneer: om 20 uur **Info:** Eddy Vercammen | eddy_vercammen@hotmail.com | 0478 45 45 47

ZONDAĞ 26 JANUARI: OMMETJE HERENTALS, WINTER

Het is 'putteke' winter. Alles is koud en alles lijkt verstopt. Hoe slagen eekhoortjes, sijzen, hazelaars of brandnetels er in te overleven? Wat wordt er gegeten, wie wordt er gegeten? Wie ligt er enkele maanden te pitten, en wie is er in zijn nopjes met de vorst? Om dat te weten te komen gaan we even naar buiten. Dus zoek die warme 'frak', zet de 'pots' op en trek stevige wandelschoenen aan. We bezoeken De Roest en laten ons verbazen over hoeveel er buiten te beleven valt.

Afspraakplaats: bij Infobord De Roest, Olympiadelaan 1 in Herentals

Wanneer: om 10 uur

Info: Wannes Bellens | 0474 73 66 35 | wannes_bellens@hotmail.com

ZONDAĞ 26 JANUARI: VERASSINGSWANDELING & AFDELINGSPRESENTATIE

Het begin van het nieuwe jaar is het perfecte moment om terug te kijken op onze behaalde resultaten en vooruit te kijken naar de plannen voor het nieuwe jaar. We nodigen je eerst uit voor een verfrissende wandeling door de natuur! Samen verkennen we de prachtige omgeving van het Heiken, het Peertsbos en de Kleine Netevallei. Recent is er hier iets bijzonders gebeurd: een stuk natuur van 3,5 hectare werd door VLM aangekocht, gelegen aan de rand van een van de oudste boscomplexen in de Kempen. Wat we daarmee gaan doen, blijft nog even een verrassing, maar we kunnen alvast zeggen: het biedt ons een unieke kans én een mooie uitdaging. Kom mee ontdekken, want we gaan aan de slag om dit nieuwe stukje natuur te transformeren en te integreren met de bestaande bossen. Dit wil je niet missen!

Afspraakplaats: bij Camping Zeven Geitjes, Heiken 37 in Vorselaar

Wanneer: om 14 uur

Info: Dirk Wouters | 0496 40 05 92 | dirk.wouters1@telenet.be

ZONDAG 2 FEBRUARI: TUREN NAAR VOGELKUREN

Vanuit de vogelkijkhut zoeken we over de plas en het gagelstruweel naar vogels. Een ervaren vogelaar is aanwezig om je op weg te helpen in de wondere wereld van het vogelkijken en hun geluiden!

Afspraakplaats: aan de vogelkijkhut Snepkensvijver, Lichtaartseweg in Herentals

Wanneer: tussen 9 en 11 uur

Info: Guy Bellens | 014 26 27 89 | guy.bellens@skynet.be

DONDERDAG 13 FEBRUARI: START CURSUS 'DE VOGELKES VAN BIJ ONS'

Afspraakplaats: Zaal Meier, Kunstencampus, Molenvest 21 in Herentals

Wanneer: om 19.30 uur

Info: Wannes Bellens | 0474 73 66 35 | wannes_bellens@hotmail.com

ZONDAG 23 FEBRUARI: SNEEUWKLOKJESWANDELING

Ben jij ook zo enthousiast over de eerste tekenen van de lente? De sneeuwkllokjes die zich langzaam aan de oppervlakte van de aarde melden, vormen het perfecte teken dat de winter ten einde komt. De frisse lucht, het rustgevende geluid van de natuur en de adembenemende pracht van de sneeuwkllokjes maken deze wandeling onvergetelijk. Dus trek je wandelschoenen aan, omarm de frisse winterlucht en laat je betoveren door de eerste tekenen van de lente. Of je nu een natuurfan bent of gewoon wilt genieten van een heerlijke buitenactiviteit, deze wandeling is voor iedereen een aanrader..

Afspraakplaats: Vistrap, Watermolenweg in Grobbendonk

Wanneer: om 14 uur

Info: Julien Bouwen | 014 51 61 57 | julienbo123@gmail.com

ZONDAG 2 MAART: TUREN NAAR VOGELKUREN

Kom langs bij onze vogelkijkhut en ontdek samen met ons de vogels die op de plas en in het gagelstruweel rondstruinen! Een ervaren vogelaar staat klaar om je te helpen bij het herkennen van de verschillende vogelsoorten en het delen van leuke weetjes. Perfect voor zowel beginners als ervaren vogelaars!

Afspraakplaats: aan de vogelkijkhut Snepkensvijver, Lichtaartseweg in Herentals

Wanneer: tussen 9 en 11 uur

Info: Guy Bellens | 014 26 27 89 | guy.bellens@skynet.be

ZONDAG 16 MAART: LAMMEKENS DAG

Naar goede traditie organiseren we aan onze schapenstal opnieuw een lammekensdag in de vroege lente. Iedereen kan dan de uitbreiding van onze kudde Kempense Heideschappen komen bewonderen. De kleinsten onder ons mogen de jonge dieren knuffelen. Herder Marc geeft deskundige uitleg aan het jonge en oudere volkje.

We voorzien warme chocomelk voor de kinderen en Gageleeren borrels voor de groten.

Afspraakplaats: bij de Schapenstal, Dijkbaan in Vorselaar

Wanneer: tussen 13.30 en 17 uur

Info: herder Marc Grimon | 0474 50 76 69 | marc.grimon@telenet.be

natuurpunt

Het Grote Vogelweekend

25 & 26 januari 2025

Doe mee en tel vogels

Een warme drank, een gezellig plekje en een scherpe blik.
Meer heb je niet nodig om de vogels in je tuin te tellen deze winter.
Geef je telling nadien makkelijk door via de website.

www.vogelweekend.be

KITE OPTICS

EOS
wetenschap

vivara

elegant
zuivere energie

Tom & Co
Advies, welzijn en dierspecialzaak.

V.U.: Natuurpunt.lgu - Nooh Janssen • Covicestraat 11 • 2800 Mechelen • www.natuurpunt.be • info@natuurpunt.be • 0434 344 718 RPP, Ondernemingsrechtbank Antwerpen, ofdeling, vechten, Godelo, Ciscan